

PRIKAZ
**SRIJEMSKI HRVATI. ETNOLOŠKA STUDIJA
MIGRACIJE, IDENTIFIKACIJE I INTERAKCIJE**

Jasna Čapo Žmegač. Durieux, Zagreb 2002, str. 345.

*Širok Dunav, ravan Srem
Zbogom dušo, ja idem.*

Koliko god se činilo ironičnim započeti prikaz knjige Jasne Čapo Žmegač *Srijemski Hrvati* ovim stihovima narodne pjesme, oni su mi se jednostavno nametnuli kad sam je pročitao. Zašto? Zato što je u njima sukus cjelokupnoga djela. Sukus koji se u prvome redu temelji na razgovorima s izbjeglim Srijemcima. Ti razgovori su ostavljeni onakvima kakvi jesu. Nedotaknuti. Ljudi pričaju svoje muke i teškoće koje im je nanio rat i potjerao ih u druga područja. U Hrvatsku, koja jest njihova jer su Hrvati, ali koja će tek budućim naraštajima postati pravi dom. To su obični ljudi ili, kad čitate njihove ispovijesti, priče o snalaženju u novoj sredini, sučeljavanjima s drukčijim običajima (oni kažu "Faljen Bog", a domaći "Dobar dan"), shvatite ih i doživite vrlo plastično. Nazvao bih ih "Ljudima bez velikog slova". Oni jednostavno pričaju, a autorica tek umeće svoje komentare i poneku fusnotu da bi analitički obradila ovo i etnografsko i etnološko djelo. U stvari etnologija ne može bez etnografije dok etnografija bez etnologije može. I tu autorica čini, a meni izgleda i ne znajući (a tako to se obično i dogodi), veliki pomak u etnološkoj znanosti. Služeći se različitim metodološkim sredstvima od kojih je najvažniji razgovor, dakle posve usmena zapažanja govornika i njezinih komentara kao znanstvenika. Osim toga Jasna Čapo Žmegač zadire i u područja političke antropologije u poglavlju o repatrijaciji. Ili, kada pričaju o tome kako su otjerani Srijemci, tako dobro objašnjavaju famozni Memorandum SANU kako to nije učinio niti jedan naš znanstvenik, a kamoli političar. Jer oni se zapetljaju. Dakle Jasni Čapo Žmegač niti jedna ponuđena i bliska znanstvena disciplina nije strana. Zašto ovo sve navodim? Zato što se konačno netko oslobodio i napisao knjigu koja je i znanstveno djelo i autentično svjedočanstvo o vremenu. Time je Jasna Čapo Žmegač samo potvrdila moje davno mišljenje da je etnologija jedina znanost kojoj ne treba interdisciplinarnost o kojoj se toliko govori. Etnologija je to već sama po sebi. Biti etnolog znači da treba poznavati gotovo sve ili baš sve. Srijemski Hrvati su knjiga koja se lako i jednostavno čita. Koja budi teške uspomene, otvara rane. No autorica se ne prepušta osjećajima, iako bi to mogla. U stvari ona je iz tih priča napisala pravi roman o ljudima koji su posve nevini izgubili sve i našli se u drugom kraju. Nitko od naših književnika nije došao do toga. I opet: Zašto? Zato što su stvarnost promatrali kroz kabinetski prozor. A Jasna Čapo Žmegač podastrijela je stvarnost, izanalizirala je i napisala znanstvenu knjigu koju mogu

čitati i "ljudi bez velikog slova." Da bi cjelina bila zaokružena, dva su dodatka, također na vrlo visokoj znanstvenoj razini, napisale Aleksandra Muraj: "Ekonomska djelatnost Srijemskih Hrvata (stanje iz godine 1996.)" i Jadranka Grbić: "Jezik i govor kao komponente i faktori identiteta." I na kraju samo jedna rečenica čovjeka koji se našao na sigurnom, ali daleko od svoga doma i iako se odnosi na jednu određenu situaciju, može se primijeniti i na one koji su ih otjerali i na one koji su ih primili, jer svatko je tek na svome svoj: "Al' drugi su oni mentalitet!"

Krešimir Blažević